

Ε.Ε.Μ.Ε.
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
Συνδεδεμένο μέλος και εκπρόσωπος
της Διεθνούς Ένωσης για την Μουσική
Εκπαίδευση (ISME) στην Ελλάδα

Ερμού 7, 3^{ος} όροφος, 546 25 Θεσσαλονίκη
Τηλ./ Fax: 2310.858658
e-mail: info@eeme.gr, site: www.eeme.gr

Τομέας Μουσικής Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της
Μουσικής
Τμήμα Μουσικών Σπουδών,
Σχολή Μουσικής και Οπτικοακουστικών Τεχνών
Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Παλαιό Φρούριο, 49100 Κέρκυρα
Τηλ. 2661087524, e-mail: music@ionio.gr

Κέρκυρα - Θεσσαλονίκη, 28/2/2016

Συντάκτριες κειμένου:

Ζωή Διονυσίου, Επίκ. Καθηγήτρια Μουσικής Παιδαγωγικής, Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Μαίη Κοκκίδου, Εντεταλμένη Λέκτορας Μουσικής Παιδαγωγικής, Πανεπιστήμιο Δυτικής
Μακεδονίας

Εθνικός Διάλογος για την Παιδεία - Μουσική Εκπαίδευση

Η Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.), στο πλαίσιο του Εθνικού και Κοινωνικού Διαλόγου για την Παιδεία, και σε συνεργασία με τον Τομέα Μουσικής Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, απηύθυνε πρόσκληση προς κάθε ενδιαφερόμενη/ο να συνεισφέρει με τις προτάσεις της/του και τις απόψεις της/του στον Διάλογο επί της Μουσικής Εκπαίδευσης. Συντονίστριες του έργου ορίστηκαν οι διευθύντριες σύνταξης του επιστημονικού περιοδικού της Ε.Ε.Μ.Ε. *Μουσικοπαιδαγωγικά*, Ζωή Διονυσίου και Μαίη Κοκκίδου.

Οι προτάσεις για τη Μουσική Εκπαίδευση αφορούν στους παρακάτω τομείς:

- α) Εκπαιδευτικοί μουσικής στα σχολεία – Θεσμικά ζητήματα
- β) Κτιριακές υποδομές και υλικοτεχνική υποδομή για το μάθημα της μουσικής
- γ) Το μάθημα της Μουσικής στο Πρόγραμμα του Σχολείου
 - γ1) Εκπαιδευτικό υλικό για το μάθημα της μουσικής
 - γ2) Αριθμός των μαθητριών /μαθητών ανά τάξη
- δ) Καλλιτεχνικές δράσεις εντός και εκτός σχολείου / Σχολείο και τοπική κοινότητα
- ε) Ερευνητικά προγράμματα για τις τέχνες στην εκπαίδευση με έμφαση στη μουσική
- στ) Επιμόρφωση εκπαιδευτικών μουσικής
- ζ) Ωδειακή εκπαίδευση / Αναμόρφωση των Προγραμμάτων Σπουδών των Ωδείων
- η) Μουσικά σχολεία / Ίδρυση Μουσικών Σχολείων Α/θμιας Εκπαίδευσης
- θ) Μουσικά ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

α) Εκπαιδευτικοί μουσικής στα σχολεία – Θεσμικά ζητήματα

Προτείνονται:

- Οι **διορισμοί** εκπαιδευτικών μουσικής που θα γίνονται εφεξής να αφορούν αποκλειστικά αποφοίτους πανεπιστημιακών τμημάτων μουσικής (ΑΕΙ-ΑΤΕΙ). Οι προσλήψεις αποφοίτων Ωδείων πρέπει να καταργηθούν οριστικά.
- **Νέοι διορισμοί** εκπαιδευτικών μουσικής, ώστε να καλυφθούν τα οργανικά κενά που υπάρχουν σε πολλά σχολεία Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης της χώρας, και στα Μουσικά Σχολεία, τα περισσότερα από τα οποία λειτουργούν με αναπληρωτές.
- Διορισμοί /Συμπλήρωση ωραρίου εκπαιδευτικών μουσικής της Α/θμιας εκπαίδευσης σε **νηπιαγωγεία** για το μάθημα της μουσικής, πάντα σε στενή συνεργασία με τη/τον νηπιαγωγό της τάξης. Έχουν αποδειχθεί τα θετικά αποτελέσματα της μουσικής σε παιδιά προσχολικής ηλικίας και πόσο σημαντικό ρόλο παίζει η μουσική στην ολόπλευρή τους ανάπτυξη. Επιπροσθέτως, έχει διαπιστωθεί από σχετικές έρευνες η δυσκολία των εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης να διδάξουν μουσική. Τέλος αποτιμάται θετική η συνδιδασκαλία του μαθήματος της μουσικής, από την/τον εκπαιδευτικό προσχολικής εκπαίδευσης και από ειδικευμένη/ο εκπαιδευτικό μουσικής.
- **Σχολικοί Σύμβουλοι Μουσικής:** για την επιλογή των Συμβούλων Μουσικής προτείνουμε να υπάρχει ως κριτήριο, για το δικαίωμα υποψηφιότητας, η κατοχή πτυχίου Μουσικού Τμήματος Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Το μουσικοπαιδαγωγικό έργο ενός εκπαιδευτικού μουσικής, αποφοίτου Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, δεν μπορεί να αξιολογείται από μη κατόχους Πανεπιστημιακών τίτλων σπουδών. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει στη διαδικασία επιλογής Σχολικών Συμβούλων να αξιολογείται η συνάφεια της διδακτορικής διατριβής του υποψήφιου με το πεδίο της μουσικής εκπαίδευσης (για παράδειγμα, ένα διδακτορικό δίπλωμα στο πεδίο της Μουσικής Παιδαγωγικής και μάλιστα με έμφαση στην εκπαιδευτική έρευνα, δεν μπορεί να μοριοδοτείται το ίδιο με ένα στη Μουσικολογία). Ακόμα, δεν μπορεί ένα δεύτερο πτυχίο, τελείως άσχετο με τον υπό εξέταση κλάδο, να παίρνει περισσότερα μόρια από συγγραφικό και ερευνητικό έργο εξειδικευμένο στον εκάστοτε κλάδο. Στις περισσότερες των περιπτώσεων, οι περιοχές ευθύνης των Σ.Σ. είναι πάρα πολύ μεγάλες, ιδιαίτερα σε κάποιους κλάδους. Για παράδειγμα, οι Σ.Σ. Μουσικής (ΠΕ.16), εκτός του ότι έχουν υπό την εποπτεία τους πολύ μεγάλες περιοχές, έχουν και έναν τεράστιο όγκο εκπαιδευτικών σε πάρα πολλά σχολεία υπό την ευθύνη τους, λόγω του ότι είναι υπεύθυνοι τόσο για την πρωτοβάθμια όσο και για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Θα πρέπει, έτσι ώστε να καταστεί εφικτό επί της ουσίας και λειτουργικό το έργο του Σ.Σ. Μουσικής (αλλά και άλλων κλάδων που έχουν το ίδιο πρόβλημα), να δημιουργηθούν περισσότερες θέσεις Σ.Σ. ανά την επικράτεια διότι ο αριθμός Σ.Σ. αναλογικά με τον αριθμό των εκπαιδευτικών είναι πολύ μικρός.

β) Κτηριακές υποδομές και υλικοτεχνική υποδομή για το μάθημα της μουσικής

Η εργαστηριακή φύση του μαθήματος της μουσικής, ο στόχος της ανάπτυξης των μαθητών σε κάθε επίπεδο (γνωστικό, ψυχοκινητικό, συναισθηματικό, κοινωνικό, σωματικό, αισθητικό, ηθικό) και η έμφαση σε δράσεις έκφρασης και δημιουργίας προϋποθέτουν εργαστηριακές υποδομές.

Επ' αυτού, προτείνονται:

- να υπάρχει **αίθουσα μουσικής** σε κάθε σχολείο, εξοπλισμένη με ένα βασικό σύνολο μουσικών οργάνων και τεχνικού εξοπλισμού (αρμόνιο, κιθάρα, κρουστά όργανα - τονικά και μη τονικά, cd player, ηλεκτρονικό υπολογιστή, προτζέκτορα, κλπ.). Όταν το μάθημα της μουσικής πραγματοποιείται στην εκάστοτε αίθουσα κάθε τάξης, είναι πολύ δύσκολο η/ο εκπαιδευτικός να μεταφέρει η ίδια/ ο ίδιος τον παραπάνω εξοπλισμό από αίθουσα σε αίθουσα –είτε τον εξοπλισμό τον διαθέτει το σχολείο είτε τον διαθέτει η/ο ίδια/ος η/ο εκπαιδευτικός. Ως εκ τούτου, ακόμα και η ύπαρξη εξοπλισμού αν δεν υπάρχει αίθουσα μουσικής κάνει δυσλειτουργικό το μάθημα στην εργαστηριακή του μορφή. Στήριξη στην εύρεση ειδικού χώρου για το μάθημα της μουσικής εντός του σχολείου (χρήση αίθουσας εκδηλώσεων εάν υπάρχει, ή αίθουσας πολλαπλών χρήσεων, ή ακόμα και αποθήκης, κλπ.).

Το θέμα του χώρου για την/τον εκπαιδευτικό μουσικής είναι ζωτικότερης σημασίας από οποιαδήποτε άλλη ειδικότητα.

- Μέχρι να βρεθεί ικανοποιητική λύση για το θέμα του ειδικού χώρου για το μάθημα της μουσικής, προτείνεται οι εκπαιδευτικοί μουσικής να εξαιρούνται των **υπηρεσιών** στο διάλειμμα. Μόνον έτσι θα εξασφαλισθεί ο πολύτιμος χρόνος που χάνεται από το μάθημα προκειμένου ο εκπαιδευτικός να μεταφέρει και να διευθετήσει το υλικό του.
- Για την αίθουσα μουσικής σε Γενικά Σχολεία, και κυρίως για τις αίθουσες των Μουσικών Σχολείων, είναι απαραίτητο να γίνουν εργασίες για τη μόνωση των αιθουσών.
- Συνολικά, προτείνεται μία μελέτη για τις σχολικές μονάδες αναφορικά με τους όρους μετατροπής /ανακατασκευής μίας αίθουσας σε αίθουσα μουσικής. Η μελέτη είναι καλό να περιλαμβάνει: μόνωση και τοποθέτηση ηχοαπορροφητικών υλικών για ορθή ηχητική απόδοση (κουφώματα, γυψοσανίδες, κουρτίνες, χαλί απορροφητικό κ.ά.), θέσεις για το ηχητικό σύστημα (cd-mp3 player/ ενισχυτής) και τον ηλεκτρονικό εξοπλισμό (υπολογιστής, προτζέκτορας), ηλεκτρική παροχή και παροχή internet, χώρος αποθήκευσης υλικών, πόρτα ασφαλείας.

γ) Το μάθημα της Μουσικής στο Πρόγραμμα του Σχολείου

Προτείνονται:

- Καθιέρωση των ομαδικών μουσικών μαθημάτων για **μουσικά σύνολα** (χορωδίες και ορχήστρες), στο πλαίσιο 2 ωρών ανά εβδομάδα για **όλες** τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης. Να σημειωθεί ότι ο νόμος που προβλέπει τη συμπλήρωση του ωραρίου εκπαιδευτικών μουσικής για τη δημιουργία μουσικών συνόλων αφορά μόνο στα Γυμνάσια.
- Καθιέρωση **δίωρων βιωματικών δράσεων** με στόχο την καλλιτεχνική έκφραση και επικοινωνία σε όλες τις τάξεις της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Με αυτό τον τρόπο δεν διαταράσσεται η ομαλή λειτουργία του σχολικού προγράμματος και δίνεται η δυνατότητα επιλογής στους μαθητές να ασχοληθούν πιο συστηματικά με ένα καλλιτεχνικό αντικείμενο της επιλογής τους. Αυτή η πρακτική συνάδει με τις σύγχρονες παιδαγωγικές τάσεις σύμφωνα με τις οποίες πρέπει να δίνεται η ευκαιρία στις μαθήτριες/ στους μαθητές να επιλέγουν τις μαθησιακές εμπειρίες που θέλουν να αποκτήσουν στο σχολείο.
- Προπαρασκευαστικά μαθήματα **Αρμονίας και Ελέγχου μουσικών ακουστικών ικανοτήτων** για τη συμμετοχή των μαθητών στις Πανελλήνιες εξετάσεις στα ειδικά μαθήματα της μουσικής, σε όλες τις τάξεις των Γενικών Λυκείων. Εφόσον τα ειδικά μαθήματα της μουσικής είναι Πανελλαδικά εξεταζόμενα, οφείλει η Πολιτεία να παρέχει την αντίστοιχη γνώση στους υποψήφιους.
- Η **ανάθεση** του μαθήματος της μουσικής αφορά αποκλειστικά τους εκπαιδευτικούς μουσικής. Η ανάθεση σε εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων –σε περίπτωση έλλειψης μουσικών– πρέπει να γίνεται μόνο αν αυτοί έχουν πιστοποιημένες μουσικές γνώσεις. Ανάλογα, η απόδοση β' ειδικότητας μπορεί να γίνεται μόνο στην περίπτωση που η/ο εκπαιδευτικός είναι απόφοιτος πανεπιστημιακής μουσικής εκπαίδευσης –και επιπροσθέτως κάτοχος τίτλου σπουδών ωδείου. Το πτυχίο /δίπλωμα ωδείου είναι επιπλέον προσόν, ενώ το πανεπιστημιακό πτυχίο μουσικών σπουδών αποτελεί προϋπόθεση.
- Η **αξιολόγηση του μαθητή** για το μάθημα της μουσικής είναι επιβεβλημένο να γίνεται μόνον από εκπαιδευτικούς μουσικής. Όταν σε ένα σχολείο δεν υπάρχει εκπαιδευτικός μουσικής και αναλαμβάνει το μάθημα εκπαιδευτικός άλλης ειδικότητας, προτείνουμε να μην βαθμολογείται ο μαθητής. Η αξιολόγηση από μη εκπαιδευτικούς μουσικής υποβαθμίζει την αξία και την αυτονομία του μαθήματος στην εκπαίδευση.

γ.1. Εκπαιδευτικό υλικό για το μάθημα της μουσικής

- Αγορά μουσικών λογισμικών (cubase/ finale/ audition), παράλληλα με τη χρήση ελεύθερων λογισμικών με διαδραστικά μουσικά παιχνίδια.
- **Αναθεώρηση των εγχειριδίων μουσικής** του Δημοτικού Σχολείου από έγκυρους

αξιολογητές (έχουμε λάβει πολλά μηνύματα από εκπαιδευτικούς μουσικής που έχουν εντοπίσει λάθη και αδυναμίες, ειδικά σε κάποια συγκεκριμένα εγχειρίδια).

γ.2. Αριθμός των μαθητριών /μαθητών ανά τάξη

Είναι διαπιστωμένο ότι ο μεγάλος αριθμός μαθητριών/μαθητών ανά τμήμα λειτουργεί αρνητικά στην επιτυχία του μαθήματος.

Προτείνεται:

- Για τα εργαστηριακά μαθήματα ειδικοτήτων, οι μαθήτριες / μαθητές να χωρίζονται σε 2 ομάδες, οπότε η μία θα κάνει το μάθημα της μουσικής και η άλλη ένα άλλο μάθημα, λόγω χάρη των εικαστικών. Στη συνέχεια, οι ομάδες θα εναλλάσσονται.

δ) Καλλιτεχνικές δράσεις εντός και εκτός σχολείου / Σχολείο και τοπική κοινότητα

Η μουσική μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για καλύτερες σχέσεις μεταξύ των μαθητών, για καλύτερη και ουσιαστικότερη παιδεία. Οι καλλιτεχνικές δράσεις μπορούν να αναδείξουν ότι η μουσική και γενικότερα οι τέχνες δεν είναι μία ώρα στο πρόγραμμα του σχολείου, αλλά είναι μία δράση αναζωογονητική για το σχολείο και τους μαθητές, είναι μία δράση ανάσας για όλους τους εμπλεκόμενους στην εκπαίδευση. Η μουσική μπορεί να αποτελέσει ισχυρό μέσο για την καταπολέμηση της περιθωριοποίησης των μαθητών, την καταπολέμηση της βίας στο σχολείο (bullying), την αποφυγή της χρήσης ουσιών, και την αποδοχή της διαφορετικότητας.

Ειδικότερα, προτείνονται:

- η προώθηση **καλλιτεχνικών εκδηλώσεων** σε **τοπικό επίπεδο** (Δήμων, Νομών και Περιφερειών) με πυρήνα το δημόσιο σχολείο. Καθώς η διοργάνωση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων σε πανελλήνιο επίπεδο είναι οικονομικά ασύμφορη (με τα σημερινά δεδομένα) μπορούν να προωθηθούν καλλιτεχνικές δράσεις με ελάχιστο κόστος σε τοπικό επίπεδο, δίνοντας έτσι χώρο έκφρασης στους μαθητές όλων των βαθμίδων της κάθε τοπικής κοινότητας.
- οι **συνεργασίες εκπαιδευτικών ιδρυμάτων** της ίδιας περιοχής, της ίδιας ή διαφορετικών βαθμίδων, με συντονισμένες ενέργειες: συνεργασίες σχολείων, επιστημονικών, καλλιτεχνικών ενώσεων, φορέων, κλπ. που να αναδεικνύουν το άνοιγμα των σχολείων στην κοινότητα και την εμπλοκή των σχολείων σε δράσεις τοπικού επιπέδου σε συνεργασία με την κοινότητα.
- **επισκέψεις καλλιτεχνών** στο σχολείο (εκτελεστές, συνθέτες).
- Για τα Μουσικά Σχολεία προτείνονται επισκέψεις και από άλλους επαγγελματίες του μουσικού χώρου (ραδιοφωνικοί παραγωγοί, ηχολήπτες, κλπ.) για την κατανόηση της μουσικής αγοράς και τη σύνδεση με την πραγματική ζωή.

ε) Ερευνητικά προγράμματα για τις τέχνες στην εκπαίδευση με έμφαση στη μουσική

Έχει αποδειχθεί ερευνητικά ότι η εμπλοκή των εκπαιδευτικών στην έρευνα, με τρόπο ώστε να μετασχηματίζεται η θεωρητική γνώση σε διδακτική παρέμβαση, έχει θετικά αποτελέσματα για την εκπαιδευτική διαδικασία.

Σε αυτό το πλαίσιο προτείνονται:

- Στήριξη των εκπαιδευτικών μουσικής κάθε βαθμίδας για τη **συμμετοχή τους σε ερευνητικά προγράμματα** (με εκπαιδευτικές άδειες μετ' αποδοχών, κατά περίπτωση). Γενικά, είναι σημαντικό να ενημερώνονται οι εκπαιδευτικοί μουσικής για τρέχοντα ερευνητικά προγράμματα και να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε αυτά και να εργάζονται ερευνητικά.
- Πρόβλεψη για **εκπόνηση ερευνητικών προγραμμάτων** για την υποστήριξη των τεχνών στην εκπαίδευση τα οποία να διασφαλίζουν και να καλλιεργούν υγιείς συνεργασίες ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή/και άλλων επιστημονικών φορέων της χώρας με

σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συνήθως είναι πρωτοπόρα στην έρευνα και την υλοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων στη χώρα μας, όπως και σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά πολλές φορές από τις δράσεις τους απουσιάζει η πρακτική εκπαιδευτική διάσταση. Από την άλλη μεριά τα σχολεία αδυνατούν να εκπονήσουν και να υλοποιήσουν ερευνητικά προγράμματα. Προτείνουμε ως εκ τούτου τη στήριξη συνεργατικών δομών μέσα από τις οποίες θα εκπονούνται μικρά ευέλικτα προγράμματα συνεργατικών δομών με στοχευμένες δράσεις που αναδεικνύουν τον πολιτισμικό, γεωπολιτικό, ιστορικό και φυσικό πλούτο της χώρας μας. Σε αυτές τις **συνεργατικές δομές**, τα ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης θα πρέπει να έχουν το συντονιστικό ρόλο λόγω της πείρας τους στη διαχείριση προγραμμάτων και της επιστημονικής τους υπόστασης.

- **Θεσμοθέτηση προγραμμάτων υποστήριξης των τεχνών στην εκπαίδευση**, μεταξύ των οποίων η μουσική, τα εικαστικά, το θέατρο, ο χορός θα μπορούν να λειτουργήσουν και αυτόνομα και σε συνδυασμό μεταξύ τους. Το Πρόγραμμα Μελίνα θεωρείται ως ένα καλό παράδειγμα αξιοποίησης των τεχνών διαθεματικά και διεπιστημονικά στο χώρο του σχολείου. Προγράμματα αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και του φυσικού, ιστορικού, γεωπολιτικού πλούτου της χώρας μας που προβάλλουν όλες τις τέχνες ή συγκεκριμένες και δημιουργούν ένα καλό περιβάλλον μάθησης για τους μαθητές. Σε κάθε περίπτωση, είναι σημαντικός ο σχεδιασμός προγραμμάτων που θα βασίζονται στο πολιτισμικό-κοινωνικό πλαίσιο κάθε σχολείου.

στ) Επιμόρφωση εκπαιδευτικών μουσικής - Περαιτέρω Σπουδές (μεταπτυχιακές, διδακτορικές)

Η σημασία της **δια βίου εκπαίδευσης** τονίζεται επανειλημμένα και από ερευνητές του πεδίου της Παιδαγωγικής αλλά και από τους υπεύθυνους για την εκπαιδευτική πολιτική της Ελλάδας. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι απαραίτητη η συνεχής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών μουσικής σε ποικίλα ζητήματα (νέες μεθοδολογίες, καλές πρακτικές, ρεπερτόριο, χρήση της τεχνολογίας, κ.ά.). Για τα προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης υπάρχουν πολλά μοντέλα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, όπως: ενδοσχολική επιμόρφωση, επιμόρφωση με σεμινάρια σε χώρο εκτός σχολείου, εξ αποστάσεως επιμόρφωση, επιμόρφωση με στόχο την αξιολόγηση. Ειδικότερα, υπάρχουν περίοδοι κατά την έναρξη και τη λήξη του σχολικού έτους, όπου δεν υπάρχουν μαθήματα και οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν για την πραγματοποίηση ολιγοήμερων επιμορφωτικών σεμιναρίων.

Ειδικότερα προτείνονται:

- επιμόρφωση εκπαιδευτικών με **κίνητρα** (υποστήριξη/επιδότηση των μεταπτυχιακών σπουδών, υποστήριξη περαιτέρω σπουδών, υποστήριξη επιμορφώσεων με πιθανή μοριοδότηση, δυνατότητα εκπαιδευτικής άδειας, χορήγηση αδειών μετ' αποδοχών κατά το χρόνο σπουδών ιδιαίτερα για μεταπτυχιακά και διδακτορικά).
- **ενδοσχολικές επιμορφωτικές ημερίδες** στις οποίες θα συμμετέχουν εκπαιδευτικοί διαφόρων ειδικοτήτων και γενικής παιδείας, με παράλληλο στόχο να προαχθεί η αλληλεπίδραση και η συνεργασία μεταξύ των διδασκόντων σε ένα σχολείο.
- επιμόρφωση των εκπαιδευτικών μουσικής σχετικά με τη χρήση των **νέων τεχνολογιών στη μουσική εκπαίδευση** (ενορχήστρωση, διασκευή τραγουδιών και μουσικών έργων κ.ά.).
- επιμόρφωση των εκπαιδευτικών μουσικής που υπηρετούν στα **Μουσικά Σχολεία**, και κυρίως αυτών που διδάσκουν μουσικά όργανα σε ατομικό επίπεδο, καθώς αρκετοί από αυτές/ους δεν είναι καταρτισμένοι σε θέματα μουσικής παιδαγωγικής, ψυχοπαιδαγωγικής και διδακτικής των οργάνων.

Στο έργο της επιμόρφωσης είναι απαραίτητο να συμμετέχουν τα **Μουσικά Τμήματα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης**. Είναι επίσης απαραίτητο κάθε επιμόρφωση να διεξάγεται με πνεύμα στήριξης των λειτουργιών κάθε βαθμίδας της εκπαίδευσης και με σεβασμό στο έργο τους. Τέλος, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, οι εκπαιδευτικοί που έχουν λάβει επιμόρφωση σε κάποιο Π.Ε.Κ. (Περιφερειακό Επιμορφωτικό Κέντρο), δεν απέκτησαν

ουσιαστικές γνώσεις και δεξιότητες διότι συμμετείχαν σε τμήματα με διάφορες άλλες ειδικότητες στα οποία οι επιμορφωτές δεν προέρχονταν από το πεδίο της Μουσικής Παιδαγωγικής ή έστω από ένα συναφές επιστημονικό πεδίο.

ζ) Ωδειακή εκπαίδευση - Διαβάθμιση της Ωδειακής Εκπαίδευσης

Η ωδειακή εκπαίδευση είναι μία σημαντική μορφή οργανωμένης μουσικής εκπαίδευσης που λαμβάνει ένα άτομο. Ωστόσο, η ίδρυση των Μουσικών Τμημάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης δημιούργησε νέα δεδομένα στη Μουσική Εκπαίδευση της Ελλάδας. Επί του παρόντος, οι πιστοποιημένοι απόφοιτοι των ωδείων (πτυχία και διπλώματα) στα θεωρητικά και στην εκτέλεση οργάνων δεν είναι προετοιμασμένοι να διδάξουν ως μουσικοπαιδαγωγοί στην Εκπαίδευση, σε όλες τις βαθμίδες και σε κάθε τύπου σχολείο. Παρά το γεγονός ότι στο πρόγραμμά τους περιλαμβάνονται πρακτικά μαθήματα διδασκαλίας, δεν έχουν επαρκή καθοδήγηση –οι καθηγητές των ωδείων δεν γνώση και κατάρτιση για την διδακτική των οργάνων ή των θεωρητικών.

Για να απεγκλωβιστούμε από την αδιέξοδη συζήτηση αναφορικά με τα **δικαιώματα διορισμού των αποφοίτων Ωδείων στο Δημόσιο** προτείνονται:

- Η διαβάθμιση της ωδειακής εκπαίδευσης ως επαγγελματική εκπαίδευση. Αυτό μπορεί να δώσει δυνατότητα σε αποφοίτους ωδείων, αλλά αποκλειστικά σε όσους είναι διορισμένοι με **προϋπηρεσία** 10 ετών, να φοιτήσουν σε πανεπιστημιακό ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (είσοδο στο 2ο έτος σπουδών ΑΕΙ ή ΑΤΕΙ κατόπιν εισαγωγικών κατατακτικών εξετάσεων).
- Συμπληρωματικά, προτείνεται να ξεκινήσουν διαδικασίες επιμόρφωσης για **πιστοποίηση παιδαγωγικής επάρκειας** στους εκπαιδευτικούς αποφοίτους ωδείων που υπηρετούν στα σχολεία της χώρας. Τα παραπάνω εντάσσονται στον άξονα της δια βίου μάθησης.
- Επίσης, προτείνεται η **αναμόρφωση των Προγραμμάτων Σπουδών των Ωδείων**. Ειδικότερα: να ενταχθούν στις σπουδές οργάνων η ομαδική εκτέλεση και ο αυτοσχεδιασμός από το πρώτο έτος φοίτησης καθώς και να εμπλουτιστούν τα προγράμματα με άτυπες μορφές διδασκαλίας-μάθησης.

Θα θέλαμε να τονίσουμε εκ νέου ότι στελέχωση όλων των κενών θέσεων στα σχολεία αφορά σε αποφοίτους ΑΕΙ και ΑΤΕΙ. Μόνο σε περίπτωση εξάντλησης πίνακα αποφοίτων Τμημάτων Μουσικών Σπουδών *τριτοβάθμιας εκπαίδευσης* να γίνεται πρόσληψη συμβασιούχων ΤΕ16 αποφοίτων *δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης*.

η) Μουσικά Σχολεία

- Για τους **μαθητές** των Μουσικών Σχολείων, προτείνεται να πιστοποιούνται οι σπουδές τους, με ένα σύστημα ανάλογο με το πιστοποιητικό γλωσσομάθειας, ώστε να κατοχυρώνεται η μουσική τους εκπαίδευση (εφόσον πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις και επίπεδο σπουδών). Αυτό είναι πιθανόν να αποτελέσει κίνητρο για τη φοίτηση περισσότερων μαθητών στα Μουσικά Σχολεία.
- Προτείνεται να εμπλουτιστεί το πρόγραμμα με μαθήματα **μουσικής τεχνολογίας** (μουσική γραφή, μουσική δημιουργία, ηχογράφηση και εκτέλεση). Να δημιουργηθεί ένα θεσμικό πλαίσιο για οργάνωση μουσικών εκδηλώσεων από τους μαθητές ώστε να έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν ανάλογες εμπειρίες, τέτοιες που θα τους προετοιμάσουν για τον κόσμο της καλλιτεχνικής έκφρασης και δημιουργίας.
- Θεωρούμε ότι είναι απαραίτητη η δημιουργία **Μουσικών Σχολείων Α/θμιας Εκπαίδευσης**. Εναλλακτικά, μπορεί να δημιουργηθούν παράλληλες τάξεις που θα λειτουργούν στο πλαίσιο του Ολοήμερου Σχολείου.
- Κρίνεται απαραίτητη η **αύξηση της χρηματοδότησης** στα Μουσικά Σχολεία για τη σίτιση των μαθητών, τη μεταφορά των μαθητών, τη συντήρηση και την αγορά μουσικών οργάνων.

Τέλος, θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι λάβαμε πολλά ερωτήματα από εκπαιδευτικούς μουσικής αναφορικά με τα νέα Προγράμματα Σπουδών για τα Μουσικά Σχολεία. Αυτά, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν ζητήματα αξιολόγησης, διαβάθμισης της ύλης σε επίπεδα και ρεπερτορίου.

θ) Μουσικά Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Προτείνεται:

- Η ενίσχυση του δυναμικού των μουσικών τμημάτων ΑΕΙ & ΑΤΕΙ με μόνιμο προσωπικό (μέλη ΔΕΠ), σύμφωνα με τις ανάγκες που θα ορίσει κατά προτεραιότητα το κάθε τμήμα μέσα από τη Συνέλευση Τμήματος. Είναι επιτακτική η ανάγκη για αύξηση των κονδυλίων για: τη σωστή συντήρηση των μουσικών οργάνων και την αγορά νέων, εμπλουτισμό της Βιβλιοθήκης των Τμημάτων (βιβλία, συνδρομές σε επιστημονικά περιοδικά), σίτιση και στέγαση των φοιτητών, συντήρηση, καθαριότητα και φύλαξη των κτιρίων.

Προτείνονται επίσης:

- Δυνατότητα **εξ αποστάσεως φοίτησης**. Δυνατότητα υβριδικών μορφών φοίτησης (δια ζώσης και εξ αποστάσεως). Αυτά προϋποθέτουν τη διαμόρφωση διαδικτυακής πλατφόρμας που να παρέχει τέτοιες δυνατότητες καθώς και τη διαμόρφωση ικανοποιητικών χώρων τηλε-εκπαίδευσης στα ιδρύματα.
- Αναθεώρηση του συστήματος εισαγωγής σε μουσικά τμήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Θέσπιση συστήματος εισαγωγής στα μουσικά τμήματα ΑΕΙ-ΤΕΙ ανάλογα με τις απαιτήσεις κάθε Τμήματος.
- Αναγνώριση συνάφειας των μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών με κριτήρια που θα ορίζονται από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στα οποία πραγματοποιούνται οι συγκεκριμένες μεταπτυχιακές σπουδές (επί του παρόντος αυτό επαφίεται στην αρμοδιότητα του εκάστοτε υπηρεσιακού συμβουλίου, το οποίο συχνά αγνοεί τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών).
- Την έγκαιρη πληροφόρηση πανεπιστημιακών τμημάτων από τις αρμόδιες επιτροπές του Υπουργείου Παιδείας σχετικά με επικείμενες αλλαγές που αφορούν Αναλυτικά Προγράμματα Μουσικής, ή άλλα σημαντικά θέματα της Μουσικής Εκπαίδευσης.

Τέλος θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι η μουσική δεν είναι απλά ένα μάθημα στο σχολικό πρόγραμμα, αλλά είναι μία έκφραση πολιτισμού, που καλλιεργεί τους ανθρώπους, διαμορφώνει την κοινωνία και καθορίζει το πολιτισμικό στίγμα της χώρας στον παγκόσμιο χάρτη.

Στο κείμενο συνεισέφεραν με τις προτάσεις τους οι ομάδες εργασίας της Ε.Ε.Μ.Ε. καθώς και οι: Σοφία Αγγελίδου, Πολύβιος Ανδρούτσος, Μαρία Δημητρακοπούλου, Ιωάννα Ετμεκτσόγλου, Ξένια Θεοδωρίδου, Αντιγόνη Ζάχαρη, Θωμάς Καρδακάρης, Λένα Κοκκινομηλιώτη, Δήμητρα Κόνιαρη, Γιάννης Κυριακούλης, Άννα Παντελούς, και Μαρία Τσαλίκη.